

Vergaderjaar 2023–2024

33 835

**Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
(NVWA)**

Nr. 230

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 december 2023

Bijgaand bied ik u, mede namens de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het jaarplan 2024 van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) aan.

Opzet jaarplan 2024

De NVWA biedt – net als in 2023 – het jaarplan 2024 op een interactieve wijze aan op haar website www.nvwa.nl/jaarplan2024. De verschillende «tegels» op de website geven inzicht in de activiteiten van de NVWA in 2024, organisatiebreed en per publiek belang (voedselveiligheid, dierenwelzijn, productveiligheid, tabaks- en alcoholontmoediging, diergezondheid, plantgezondheid, en natuur en milieu).

Een stevige en toekomstbestendige NVWA

De samenleving moet kunnen vertrouwen op veilig voedsel, veilige consumentenproducten en op een zorgvuldige omgang met dieren en de natuur. Een stevige toezichthouder als de NVWA is daarbij onontbeerlijk, zeker in tijden van onzekerheid en geopolitieke spanningen.

De NVWA houdt toezicht door goed gedrag van ondernemers te stimuleren waar dat kan en in te grijpen waar dat moet. Dat doet de NVWA zichtbaar voor het grote publiek; onder meer door – via het jaarplan – keuzes en prioriteiten uit te leggen. Ook onderhoudt de NVWA actief relaties met de sector en met brancheorganisaties, onderzoeksinstituten en handhavingspartners – nationaal en internationaal. Samen met hen probeert de NVWA risico's optimaal te beheersen. De NVWA is hierbij onafhankelijk: de NVWA gaat de dialoog aan met ondernemers, maar bepaalt zelf of en hoe op te treden. Dit gebeurt altijd met de belangen van mens, dier en natuur voorop.

De doelgroep waar de NVWA op toeziet is breed en dus zullen altijd keuzes moeten worden gemaakt over waar het toezicht als eerste wordt versterkt. Bij die keuzes wordt steeds gekeken hoe het toezicht zo effectief mogelijk kan worden ingezet. Meer handhaving kan de oplossing zijn, maar soms kan via andere wegen het gewenste resultaat bereikt worden. Dit betekent naast de inzet van inspecties ook ruimte voor inzet van bijvoorbeeld private kwaliteitssystemen, voorlichting, nalevingscommunicatie, gedragsbeïnvloeding. Daarnaast wordt gekeken of een slimmere en meer innovatieve inzet van toezicht mogelijk is, bijvoorbeeld door de inzet van digitaal/administratief toezicht, toezicht op afstand, audits, realtime monitoring en de inzet van camera's en drones.

Onderzoek naar de taken en middelen van de NVWA heeft laten zien dat de NVWA te weinig middelen had om haar maatschappelijke taak goed te kunnen uitoefenen.¹ Dit kabinet heeft daarom in het coalitieakkoord (Bijlage bij Kamerstuk 35 788, nr. 77) middelen beschikbaar gesteld om de disbalans tussen de taken en middelen op te heffen en de positie van de NVWA te versterken. Deze toegekende extra middelen worden tot 2028 gefaseerd ingezet en zijn nodig om de NVWA te ontwikkelen tot een toekomstbestendige en innovatieve toezichthouder. Een toezichthouder die in verbinding staat met de maatschappij, zodat begrip is voor de keuzes die gemaakt worden binnen het toezicht en over de wijze waarop gehandeld wordt.

De afgelopen jaren heeft de NVWA met deze middelen geïnvesteerd in urgente taken. Voor Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) gaat het onder andere om extra middelen voor het toezicht op het gebied van productveiligheid en industriële productie. Voor het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) gaat het onder meer om het toezicht op bestemmingscontroles, het gebruik van biociden, uitbraken van plantenziektes en extra middelen om te kunnen voldoen aan Europese wet- en regelgeving.

Ook heeft de NVWA geïnvesteerd in het herstellen van het fundament van de organisatie (900 nieuwe medewerkers) en aan vernieuwing van het toezicht. De NVWA benut de geboden ruimte om boven op de reguliere constante stroom van inspecties, keuringen, audits, onderzoeken en afdoeningen, te kunnen werken aan de gewenste vernieuwing in de volle breedte van de NVWA. Bijvoorbeeld door het organiseren van vaktechnisch- en teamoverleg dat bijdraagt aan eenduidig toezicht. Maar ook door te werken aan kwalitatief goede data en/of informatie om scherpe risicoanalyses te maken en om te kunnen handelen op basis van inzicht in de mate van naleving door uiteenlopende doelgroepen.

In 2024 gaat de NVWA voort op de ingeslagen weg. In 2022 en 2023 is de eerste basis gelegd waardoor de NVWA in 2024 zich verder kan ontwikkelen tot een toekomstbestendige en innovatieve toezichthouder en de vruchten kan plukken van de gedane investeringen. De NVWA zet naast middelen uit het coalitieakkoord, ook middelen in vanuit het programma Werk aan Uitvoering (WaU), dat zich richt op verbetering van de publieke dienstverlening. Die middelen gebruikt de NVWA, bijvoorbeeld, ter verbetering van het klantcontact met bedrijven en consumenten. Ook dit zet de NVWA door in 2024.

In 2023 is de NVWA begonnen met het anders inrichten van het stelsel van keuren en toezicht in de vleesketen. De Kwaliteitskeuring Dierlijke Sector (KDS) wordt geïntegreerd bij de NVWA. Hierdoor ontstaat een gesloten werkvloer, krijgt de toezichthouder meer ogen en oren en wordt

¹ Kamerstuk 33 835, nr. 171 van 16 oktober 2020.

het toezicht versterkt door meer focus en kortere beslislijnen. In 2024 maakt de NVWA zich organisatorisch gereed om begin 2025 de medewerkers van de KDS te kunnen ontvangen.

Het realiseren van deze veranderingen en het bouwen aan het herstel van de organisatie vraagt wel tijd. De financiering die door het kabinet in 2022 is vastgesteld voor het herstel van de organisatie, moet worden voortgezet. Behoud van de financiële middelen is een noodzakelijke randvoorwaarde voor een stevige toezichthouder om in onafhankelijkheid te kunnen functioneren.

Keuzes en prioriteiten voor 2024

Uiteraard zijn bedrijven primair zélf verantwoordelijk om te voldoen aan wet- en regelgeving. De NVWA treedt op daar waar dat – onbewust of bewust – niet gebeurt. De NVWA zet mensen en middelen daar in waar de risico's het grootste zijn, op basis van betrouwbare kennis en data. De prioriteiten in het jaarplan 2024 zijn gericht op waar de impact en toegevoegde waarde van het toezicht het grootst is. Het is echter inherent aan toezicht dat niet alle risico's kunnen worden weggenomen.

Per publiek belang geeft het jaarplan inzicht in de doelstellingen die de NVWA in 2024 gaat realiseren. Hierna volgt een korte samenvatting van de speerpunten voor de beleidsterreinen van VWS en LNV.

1. Werkzaamheden VWS-terrein

Voedselveiligheid VWS-terrein

Voedselveiligheid is het grootste publieke belang waarop de NVWA toeziet. Het niveau van de voedselveiligheid in Nederland en het vertrouwen van consumenten daarin is hoog. Het toezicht van de NVWA is erop gericht om dit hoge niveau te behouden.

Speerpunten in het toezicht op het publieke belang voedselveiligheid in 2024 zijn toezicht op internethandel; toezicht op de meldplicht private laboratoria en het verder stimuleren van bedrijven van deelname aan private controle systemen.

In 2024 vindt er minder reguliere inzet plaats binnen het toezicht op de horeca bij twee doelgroepen met de hoogste nalevingspercentages (retail en (zorg)instellingen). Dit om de taken van de NVWA passend te houden binnen het beschikbare financiële kader. Uiteraard komt de NVWA bij deze doelgroepen wel risicogericht in actie of naar aanleiding van directe signalen.

Productveiligheid

De NVWA stimuleert dat bedrijven de veiligheid van non-food consumentenproducten borgen. Daarmee beschermen we consumenten tegen producten die (ernstig) letsel en ernstige gezondheidsschade kunnen veroorzaken. De NVWA zet erop in dat producten met een reëel veiligheids- of gezondheidsrisico niet op de markt worden gebracht of in gebruik worden genomen. Iedere ondernemer draagt zélf de verantwoordelijkheid om alleen veilige producten aan te bieden. De NVWA houdt hier toezicht op. Daarnaast heeft de consument ook een eigen verantwoordelijkheid om bij aankoop en gebruik van producten te letten op de veiligheid ervan.

Een belangrijk doel voor de NVWA in 2024 is duidelijkheid scheppen over de verantwoordelijkheid van marktpartijen om de veiligheid te borgen van producten die in Nederland verkrijgbaar zijn. Daarbij besteedt de NVWA veel aandacht aan zogenaamde «fullfilmentcentra» die tegen betaling de opslag en verzending van producten voor andere marktpartijen organiseren. Ook versterkt de NVWA in 2024 de data- en informatiepositie op het terrein van productveiligheid, onder meer door geautomatiseerd content en gegevens van webshops op te halen, het vroeg signaleren van nieuwe producten en door met handscanners bij bedrijven producten te screenen op gehalten van bepaalde stoffen of om het type materiaal te bepalen.

Het fysisch-mechanisch en elektrotechnisch lab richt zich op het weer opstarten van onderzoek naar Li-ion accu's, gastoestellen en machines en wil in 2024 het vakgebied elektronica weer volledig inzetbaar hebben. Het chemisch-microbiologisch lab gaat verder met het opbouwen van het Nationaal Referentielaboratorium (NRL) op het terrein van Food Contact Materials en het borgen van kennis op de diverse vakgebieden.

Tabaks- en alcoholontmoediging

Roken en problematisch alcoholgebruik leiden tot grote schade voor de gezondheid en de maatschappij. Daarom willen we in Nederland een rookvrije (en vapevrije) generatie helpen verwezenlijken en problematisch alcoholgebruik voor 2040 flink terugdringen.

De NVWA investeert in 2024 in meer kennis van de marketingstrategieën van bedrijven, zodat het toezicht daar op kan inspelen. Het terugdringen van de aantrekkelijkheid en beschikbaarheid van rookwaren stimuleert het onderhands en via illegale (online) kanalen aanbieden van (verboden) producten, ook door kleinere spelers. In 2024 blijft de NVWA inzetten op het verkrijgen van meer inzicht in deze kanalen.

Tot slot houdt de NVWA ook toezicht op de teelt van cannabis in het kader van het experiment gesloten coffeeshopketen. De uitkomsten van dit experiment moet duidelijk maken of het huidige gedoogbeleid voor cannabis anders ingericht kan worden.

2. Werkzaamheden LNV-terrein

Voedselveiligheid LNV-terrein

In 2024 besteedt de NVWA op voedselveiligheid binnen het LNV-terrein aandacht aan nieuwe risico's door klimaatverandering, geopolitieke spanningen en aan de maatschappelijke wens voor duurzaamheid en circulaire economie, die zorgen voor veranderende grondstofstromen, productiemethoden en samenstelling van diervoeders en levensmiddelen en daarmee voor nieuwe risico's.

Dierenwelzijn

Nederland is een van de voorlopers in de Europese Unie (EU) wat betreft wetgeving voor de borging van dierenwelzijn. Desalniettemin zijn er ook voor dieren in Nederland risico's voor het welzijn.

De NVWA werkt in 2024 samen met het Ministerie van LNV aan het verbeteren van de handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid van open normen op het gebied van dierenwelzijn. In 2024 worden nieuwe Europese voorstellen verwacht voor het welzijn van dieren tijdens transport. De verwachting is dat dit veel capaciteit gaat vragen van de NVWA. De NVWA zet in 2024 de ontwikkeling door van toezicht op

dierenwelzijn van incidentgedreven naar risicogericht, op preventie en een aanpak bij de bron. Het toezicht op dierenwelzijn maakt in 2024 steeds meer gebruik van innovaties, zoals slim cameratoezicht en een app met informatie over exotische diersoorten. In 2024 zet de NVWA in op krachtig en risicogericht toezicht bij het transport van landbouwhuisdieren en bij het aanvoeren en doden van dieren op slachthuizen. Wanneer extreme temperaturen verwacht worden en het nationaal plan veetransport bij extreme temperaturen in werking treedt, controleert de NVWA extra.

Diergezondheid

De NVWA speelt een belangrijke rol in het gezond houden van dieren en daarmee de diergezondheidsstatus van Nederland.

In 2024 zijn de speerpunten van de NVWA het voorkomen en bestrijden van dierziekten, het voorkomen van verspreiding naar mensen (zoönosen) en het voorkomen dat dieren die niet geschikt zijn voor menselijke consumptie in de voedselketen terechtkomen. In 2023 waren er weer uitbraken van vogelgriep die tot ruiming hebben geleid. Ook de uitbraak van het blauwtongvirus in 2023 heeft laten zien wat een impact dit heeft op het veehouderijbedrijf en op de internationale handel. In 2024 innoveert de NVWA het toezicht op diergezondheid, onder meer door een webapplicatie die het publiek en certificerende dierenartsen snel inzicht geeft in de dierziektestatus van Nederland. Verder breidt de NVWA de controle op levende producten (sperma, eicellen en embryo's), die vanaf 2022 is uitgevoerd bij erkende bedrijven, in 2024 uit naar geregistreerde bedrijven die levende producten winnen, verwerken, produceren en/of opslaan.

Natuur en milieu

Een gezonde leefomgeving voor mens en dier, het bevorderen van de biodiversiteit en het verbeteren van de waterkwaliteit zijn cruciaal.

In 2024 zijn duurzame toepassingen in de landbouw en visserij én het duurzaam verkrijgen van grondstoffen (hout) in het toezicht van de NVWA een belangrijk speerpunt. Andere speerpunten in 2024 zijn internationale samenwerking en een stevige aanpak van milieufraude. Internationale handel in dieren en planten (en producten hiervan) kan leiden tot stroperij, insleep van zoönosen en aantasting van dierenwelzijn. De NVWA ziet in 2024 ook toe op «mestderogatie». Met het Elektronische Inspectie Rapport, tot slot, vindt in 2024 een verbetering van uitwisseling van inspectieresultaten met ander EU-lidstaten plaats op het terrein van vis duurzaamheid.

Ikzelf voer met de NVWA in 2024 het gesprek over opkomende risico's van de insleep en vestiging van exoten. Met mijn collega van VWS werk ik met de NVWA aan een transitieplan voor de overgang van landelijk bestrijden naar beheersen van de tijgermug.

Plantgezondheid

Plantgezondheid is cruciaal voor het behoud van voedselzekerheid, inheemse biodiversiteit en voor een vitale groene sector.

In 2024 besteedt de NVWA veel aandacht aan het aanpakken van uitbraken en het bepalen van de pest status van gereguleerde organismen in ons land.

De prioritaire tekortkomingen in Europese wet- en regelgeving heft de NVWA, zoveel als mogelijk, op in 2024 door daar vol op in te zetten. De

NVWA werkt in 2024 aan de inzet van innovaties (zoals nieuwe detectie-technieken) voor de risicobeheersing van plantenziekten en plagen. Tot slot stimuleert de NVWA in 2024 het bedrijfsleven hun fytosanitair bewustzijn te vergroten om veilige export te bevorderen en om insleep en uitbraken van plantenziekten te voorkomen.

Tot slot

De NVWA draagt zorg voor de publieke belangen. Iedereen moet erop kunnen vertrouwen dat de producten en voedingsmiddelen die ze kopen veilig zijn. En dat ondernemers zorgvuldig omgaan met dieren, milieu en de natuur. Dat is primair een verantwoordelijkheid van ondernemers zelf. De NVWA is er om samen met hen te zorgen dat risico's beperkt blijven of worden voorkomen. En om, als dat bewust of onbewust toch gebeurt, in te grijpen. Zo dragen we bij aan een betrouwbare voedsel- en warenproductie en beschermen we de belangen van mens, dier en natuur.

Samen met de NVWA span ik mij ervoor in dat de (financiële) randvoorwaarden op orde zijn voor de stabiele en onafhankelijke toezichthouder die nodig is om deze belangrijke maatschappelijke taak zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren. Over de resultaten en effecten van de inzet van de NVWA in 2024 zal de Tweede Kamer op de gebruikelijke wijze via het jaarbeeld worden geïnformeerd.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
P. Adema